4. పశ్చాత్తప్తుడు.

నేను గౌరవ మర్యాదలు కల కుటుంబంలో పుట్టినవాణ్ణి. ఆ సావాసాలూ ఆ అలవాట్లూ నాకు ఎప్పుడు అలవడినవో జ్ఞాపకంలేదు. నాకు పది పన్నెండేళ్లు రాక పూర్వమే నేను ఇల్లు పట్టకుండా తిరగసాగాను. నాకు అనేకమంది స్నేహితులుండేవాళ్లు. అంతా ధైర్యవంతులు. వాళ్ళ ధైర్యసాహసాలకు నేను భ్రమిసిపోయినాను. నేను తలపెట్టటానికీ అసంభవమైన పనులు వాళ్ళు ప్రతిరోజూ అనేకం చేసేవాళ్ళు. మా అమ్మా మా నాన్నా నేను గొప్పవాణ్ణనీ, నా స్నేహితులు వట్టి వెధవలనీ, వాళ్ళ సహవాసంచేసి నేను చెడిపోతాననీ చెప్పేవాళ్లు. ఆమాటలు నేనెట్లా విశ్వసించను! నా స్నేహితులు నాకన్న వెధవలు ఎంత మాత్రమూ కారు. వాళ్లతో నన్ను సహవాసం చెయ్యనివ్వటమే నాకెంతో గొప్పగా ఉండేది. అంతేకాక మా పెద్దవాళ్ళకు దేనిదేనియందు గురి ఉండేదో వాటిలో ఒక దానియందుకూడా నాకు గురిలేదు. నాకు చదువులో గురి లేదు. నాకు చదువును చూస్తే అసహ్యం, మేష్టరును చూస్తే అసహ్యం, మంచిమార్కులువచ్చే పిల్లలనుచూస్తే అసహ్యం! నాకు నా స్నేహితులతో తిరగటమూ, చాటుగా మామిడికాయలూ, కొబ్బరికాయలూ కొయ్యటమూ, టిక్కెట్టు లేకుండా నాటకాలకూ సినిమాలకూ రైలు మీద దగ్గరఊళ్లకూ వెళ్లిరావటమూ, నాతో విరోధం కట్టినవాళ్లను తన్నించటమూ తప్ప ఇంకేమీ ఇష్టంలేదు. ఇదంతా తప్పని లోకం అనుకుంటదని నే నెరుగుదునుకాని అది తప్పని నా మనసుకు తట్టలేదు. నా కర్థమయ్యేటట్టు ఎవరూ బోధించలేదు.

నాకు పదిహేను పదహారేళ్లు వచ్చేటప్పటికి నన్ను మావాళ్లు 'వదిలిపెట్టి ఊరుకున్నారు'! వాళ్లు ఆపనిచేసి నాకేదో పెద్దశిక్ష ఇచ్చామనుకున్నట్టు కనపడ్డారు, కాని నాప్రాణం మరింత సుఖపడ్డది. ఆ రోజుల్లో నేను భోజనానికి మాత్రమే ఇంటికి వెళ్లేవాణ్ణి. నాకు బీడీలకూ కాఫీకీ కావలిసిన డబ్బులు మానాన్ననడిగో, మా అమ్మనడిగో, ఇద్దరూ ఇవ్వకపోతే దొంగిలించో, అదికూడా వీలుపడకపోతే ఏమైనావస్తువులు యింటినించి ఎత్తుకుపోయి అమ్మో సంపాదించేవాణ్ణి.

ఒకనాడు నా దొంగతనం పట్టుకొని మా నాన్న నన్ను చావగొట్టాడు. మా అన్నయ్యకు చదువుకొందుకు బోలెడంత ఖర్చుఅయ్యేది. అదంతా నా కెందుకివ్వరు? నాకు రోజూ మూడణాలు కావాలి. మావాడి జీతానికే రోజూ అర్ధరూపాయి పడుతుందే! ఈ వాదన మా నాన్నకు నచ్చలేదు. నేనుకూడా చదువుకుంటే నాకూ డబ్బు లిస్తానంటాడు. స్కూలు వాళ్ళకివ్వటానికి ఆయనకు అభ్యంతరంలేదు కాని నా కివ్వటానికి అభ్యంతరం!

ఒకనాడు మా అన్నయ్య నే నింటికి భోజనానికి వచ్చేటప్పటికి "తిండి వేళకు మాత్రం ఇల్లు కనపడుతుంది అయ్యకు!" అని వెక్కిరించాడు నన్ను. నాకు వాణ్ణిచూస్తే మండిపోయింది. వాడిమీదపడి చావగొట్టాను.

ఆతరవాత మా నాన్న ఇంటికి అసలే రావద్దని శాసించాడు. నేను అమితపొగరుగా "నేను రానే రాను, పో!" అని భోజనం చెయ్యకుండా వచ్చేశాను. ఇక ఆయింట్లో అడుగుపెట్టకూడదనుకున్నాను. ఆ నాడల్లా నాకు తిండిలేదు. ఆ రాత్రి సత్రం అరుగుమీద పడుకుని ఆపుకో లేకుండా ఏడిచాను. నా కష్టాను ఆకలికూడా తెలియలేదు. కాని మా అమ్మ జ్ఞాపకం వచ్చింది. నా చిన్ననాటి సంగతంతా జ్ఞాపకంవచ్చింది. మా అమ్మనుచూసి ఎంతో కాలమయినట్టుగా ఉంది నాకు.

మర్నాడు ఉదయమే సత్రంలో ఒకామెను "ఏమండీ, కాస్త, చద్దన్నం ఉంటే పెడతారూ? ఆకలి అవుతున్నది," అని అడిగాను. ఆవిడ నన్నుచూసి "ఎవరబ్బాయివి?" అంది. నాకు కోపంవచ్చి అక్కడి నించి కదిలాను. ఆవిడ వెనక్కి పిలిచి, "రా, నాయనా! ఎందుకు వెళ్ళిపోతావు? అన్నం పెడతా రా!" అన్నది......మా అమ్మ అయినా నాకంత బాగా పెట్టిఉండదు, కాని నేను ఎక్కువ తినలేకపోయినాను. ఇన్ని మంచినీళ్ళు తాగి అక్కడినించి బయలుదేరాను. సాంబయ్య కొట్టులో ఒక బీడి అడిగి తీసుకుని అది కాల్చుకుంటూ మా స్నేహితు లెవరైనా కనిపిస్తారేమో అని బయలుదేరాను.

గుడిదగ్గిర సెకండు కంపెనీ వాళ్ళగదిలో హార్మోనియం వాయింపు వినిపించింది. లోపలికి తొంగిచూస్తే హార్మోనిష్టుగారు పెట్టెదగ్గిర

కూర్చుని ఒక చేత్తో ఏదో వాయించుకుంటున్నాడు. లోపల ఇంకెవరూ లేరు. నేను మెల్లిగా లోపల ప్రవేశించి ఆయన దగ్గరికి జరిగాను. ఆయన వాయించటంమానేసి నావంక చూసి, "ఎవరు నువ్వు?" అన్నాడు.

"ఏదన్నా వాయించండి!" అన్నాను. ఆయన వినిపించుకోలేదు.

కొంచెం ధైర్యంచేసి "నేను పాడితే వాయిస్తారూ?" అన్నాను.

ఆయన ఎగతాళిగానవ్వి "ఏం పాడతావు?" అన్నాడు.

"ఏదన్నా పద్యం."

"పాడు," అన్నాడాయన శ్రుతిపెట్టి. ఆ శ్రుతి నాకు చాలా ఎక్కువయింది. ఇంకో శ్రుతి పెట్టాడు. నేను రామనాథశాస్త్రి పద్యం ఒకటి పాడాను.

"ఇంకోటి పాడు!" అంటూ ఆయన నాకు వాయించటం మొదలుపెట్టాడు.

"కీర్తన లేమన్నా వచ్చునా?" అన్నాడాయన. ఎవరో ఆడమనిషి-హీరాబాయి అనుకుంటాను!—రికార్డులో పాడిన కీర్తన ఒకటి నేను కల్పించుకున్న సాహిత్యంతో పాడాను.

మా ఇద్దరికీ సావాసమయింది.

"సుందర్రామయ్యగారిని రానీ, ఆయనకు పాడి వినిపింతువుగాని!" అన్నాడాయన. నా సంతోషానికి మేరలేదు. నా చేత కూడా వేషాలు వేయించి డబ్బిస్తారేమోనని నాకు ఆశ పుట్టింది. నాకు వేషాలు వెయ్యాలని ఎప్పుడూ ఉండేది కాని నన్నెవరూ వెయ్యనివ్వరనీ, నాకు వెయ్యటం చాతకాదనీ అనుకునేవాణ్ణి.

సుందర్రామయ్యగారు కూడా నా చేత చాలాసేపు పాడించి నన్ను వీపుమీద తట్టి "భేష్!" అన్నాడు. అంతే! ఇంకేమీ జరగలేదు. నాకు కష్టంవేసింది. నే నాచోటు వదలిపెట్టి మళ్ళా బజారువెంట నడవసాగాను.

వీధివెంట సినిమావాళ్ళ బండి వస్తున్నది. ఆ బండిలో మా స్నేహితుడొకడు కాగితాలు పంచిపెట్టుకున్నాడు. నేనుకూడా ఆ బండిలోనే ఎక్కి వాడితో జరిగిందంతా చెప్పాను. వాడుకూడా సంతోషించి, "ఓరి వెధవా! వేషం వేస్తానని సుందర్రామయ్యతో అనకపోయినావుట్రా? వాళ్ళంతట వాళ్ళే వేషం ఇస్తారూ?" అన్నాడు.

ఆ సాయంకాలం నా స్నేహితు డిచ్చిన రెండణాలుపెట్టి కాఫీ హోటల్లో తిని ఒక కానీ బీడీలు కొనుక్కుని సెకండు కంపెనీవాళ్ళ గదికి మళ్ళీవెళ్ళాను. వాళ్ళకు మళ్ళా వచ్చినందుకు కోపంవస్తుందేమో అని భయపడ్డాను కాని హార్మొనిష్టుగారు నన్ను చూడగానే గుర్తుపట్టి, మళ్ళీ పాడమన్నాడు. ఈసారిగదిలో చాలామంది ఉన్నారు. వాళ్లంతా ఏమనుకుంటారో అని భయపడుతూ ఒక కీర్తన పాడాను. హార్మొనిష్టు గారు నన్ను ప్రోత్సహించి ఇంకొకటి పాడమన్నాడు.

నాకు వేషం ఇమ్మని సుందర్రామయ్యగారిని అడగటం మాత్రం నాచాతకాలేదు. సాయంకాలం ఆయనవెంట వారింటికివెళ్ళి ఆయన ఇంట్లోకి వెళ్ళబోతుండగా పిలిచి భయపడుతూ అడిగాను. ఆయన కాస్సేపు అనుమానించి, ''రేపు చూదాంలే'' అన్నాడు.

నాటకాల్లో దిగి కాస్త పేరు సంపాదించటం మొదలు పెట్టగానే నా వెనకటి స్నేహితాలు తగ్గి కొత్త స్నేహితాలు జాస్తి అయినై. ఈ స్నేహితులకంటె వెనకటి స్నేహితులే మంచివాళ్ళనిపించేది నాకు. అయినా వీళ్ళకున్న నాగరికత నా వెనకటి స్నేహితులకు లేదు. వీళ్ళు నాచేత డబ్బు ఖర్చుపెట్టించేవాళ్ళు. నాచేత పనులు చేయించుకునే వాళ్లు. నమ్మించి మోసం చేసేవాళ్లు. అయినా వీళ్ళ దుర్బుద్ధులకు అల వాటు పడిపోయినాను. నా వెనకటి స్నేహితులను నేను కావాలని వదలిపెట్టలేదు. వాళ్ళంతట వాళ్ళే దూరంగా తొలగి పోసాగారు— నా కార్జున సినిమావాళ్ళబండిలో కనిపించినవాడు కూడా!

ఈ కొత్త స్నేహితులవల్ల నాకు తాగుడొకటీ, వేశ్యలొకటీ పట్టు బడినై.

తాగుడు నేను పనిపెట్టుకుని అలవాటు చేసుకున్నాను కాని, భోగం వాళ్ళు నన్ను పిలిపించుకుని నాచేత డబ్బు ఖర్చుపెట్టించేవాళ్లు. మొదట మొదట వాళ్లు పిలిస్తే వెళ్లితీరాలన్నట్టు వెళ్లేవాణ్ణి కాని క్రమముగా వాళ్ళను తప్పించుకుని తిరగటం నేర్చుకున్నాను. నాకు భోగంవాళ్లు ఎన్నడూ సరిపడలేదు. వాళ్లు అబద్ధాలాడుతారు. వాళ్లాడేవి అబద్ధాలని ఎంత తెలివి తక్కువ వెధవకుకూడా తెలుస్తూనే ఉంటుంది.

కాని నాకు ఇందుమతిమీద నిజంగా ఆపేక్షపుట్టింది. మా ఇద్దరి సావాసమూ సంగీతం దగ్గిర ప్రారంభమయింది. దానిమీద దాని తల్లి

చాలా ఆశలు పెట్టుకున్నది. ఆ ముసలిదానికి నెలకు అరవై రూపాయల జీతగాణ్ణి నేను అనలేదు. (నిజానికి ఇందుమతి— మొదలు పెట్టిన పేరు వెంకటనరుసులు—చాలా అందగత్తే, చిన్నదీ, మంచిదీకూడానూ!) కాని ఇందుమతి నన్ను వదిలిపెట్టలేదు. నిజమైన స్త్రీసుఖం దాన్నించే నేను తెలుసుకున్నాను.

నా పేరు పేపర్లలో పడటం మొదలు పెట్టిన తరవాత నా జీవితంలో మరొక మార్పు జరిగింది. నాటకానికి యాభైచొప్పున ఇచ్చి నన్ను పెద్ద పెద్ద నటులంతా పిలవటంకూడా ముఖ్యవిషయం కాదు. కంపెనీ వాళ్ళ మూకలోంచి లేచి నేను నాగరక ప్రపంచంలో పడ్డాను! అమిత గొప్పగొప్ప వాళ్ళంతా—ప్లీడర్లేమిటి, మునసబులేమిటి, కవులేమిటి, పండితులేమిటి, అన్నిరకాలవారూ—నన్ను చూడరావటమూ నాతో పరిచయం చేసుకోవటమూ ప్రారంభించారు. ఎప్పుడన్నా పొరుగూళ్ళకు వెళ్ళినప్పుడు అనేకమంది చదువుకున్న ఆడవాళ్ళూ మొగవాళ్ళూ మా లాడ్జికికూడా వచ్చి టీకీ టిఫినుకూ కార్లమీద ఎక్కించుకుని తీసుకుపోసాగారు నన్ను.

ఈ రోజుల్లో నేను పశ్చాత్తాప పడసాగాను, నా చిన్నతనపు పాపాలకు. వీళ్లంతా పుటకలో నాకన్న ఎక్కువయినవాళ్ళు కారు. కాని నేను నా బాల్యప్రవర్తనవల్ల ఈ సమాజానికి వెలి అయినాను. ఈ నాగరికత మధ్య నాకు తాత్కాలిక స్థానమేకాని మళ్లా నేను వెళ్లవలసింది ఇందుమతి దగ్గిరకేగా! అది నేను రోజూ చూచే సంసారి స్త్రీలతో ఎన్నడు సమానంకాదు! ఇతరులు తమతమ భార్యలను వెంట పెట్టుకుని ఎక్కడికైనా పోగలరు, గౌరవం పొందగలరు. నేను? నేనూ, నా ముండా! నా ముండవల్ల నాకు కొంతసుఖం లేదనికాదు— అంతకంటె ఎక్కువ లేదని!

ఒకప్పుడు నాగరికతను నిరసించి ఉండటం నాదే పొరపాటు. నన్ను తప్పుపట్టిన నా తల్లిదండ్రులూ, మా అన్నయ్యా, నా బంధువులూ నా మీద కట్టుకట్టారనుకున్నాను. నేను సుఖపడటం వాళ్ళకిష్టం లేదనుకున్నాను. ఎంత పొరపాటూ!

నేను బాగుపడ్డందుకు అందరూ సంతోషించారు. నేనిప్పటికైనా నా వాళ్ళ ప్రపంచంలోపడి బాగుపడతానని విశ్వసించుతున్నారు! వాళ్ళ

అప్పుడప్పుడూ రాస్తూవచ్చిన ఉత్తరాలవల్ల నాకు ఆశ పుట్టటం మొదలు పెట్టింది—ముఖ్యంగా మా అన్న రాసిన ఉత్తరంవల్ల!

"...నువ్విప్పుడు లోకజ్ఞానం చాలా సంపాదించినావు! నీకు నే నేమీ చెప్పనక్కర్లేదు. కాని నీ ధర్మం నువు నిర్వర్తించటం, అనగా నీకు తగిన పిల్లను వివాహం చేసుకుని ఆమెయందు సంతానం కనటం, నీ విధి! మనతో జాతి అంతం కాదు. మన పిల్లలకు సంఘంలో మనకున్న పరపతి ఉండాలి. ఉండటం విధి! నీ పేరు ప్రతిష్ఠలు అభివృద్ధి ఐనకొద్దీ నీకు నాగరికత గల భార్య, నాగరికతగల జీవనమూ మరింత అవసరం. నీ సుఖం విసర్జించమని నేను చెప్పటంలేదు. నీకు తగిన భార్య సంసారమూ ఏర్పాటయితే దాని చాటున నువ్వేమి చేసినా కనిపించదు. బాగా ఆలోచించుకో!......ఇక్కడ ఒక దివ్యమైన సంబంధం ఉంది. నీ కభ్యంతరం లేకపోతే వచ్చి చూసిపో. నువు సరేనంటే ఒక్క క్షణంలో ముహూర్తం పెట్టించి పెళ్లి జరిపింతాము!"

ఎట్లాగైనా విద్యావంతుడి రాత విద్యతో కూడుకుని ఉంటుంది!

మా అన్నయ్య సలహా బాగుంది. నేను ఇందుమతిని వదిలిపెట్టవలసిన అవసరం కూడా లేదు. కాని ఈ పెళ్లి చేసుకుంటే నలుగురు బంధువులూ వస్తూ పోతూ ఉంటారు. ఇల్లంటూ ఒకటి ఏర్పడి పచ్చపచ్చగా ఉంటుంది. నాకు పుట్టేపిల్లలకు సమాజంలో స్థానం ఉంటుంది. ఇప్పుడేముంది? బిక్కు బిక్కుమంటూ నేను ఇందుమతి! మా యింటికి మర్యాదస్తులెవరూ రారు. మాకు సమాజంతో ఏమీ సంబంధం లేదు. మేము అదృష్టం చాలక పిల్లలను కంటే వాళ్లను మా అనంతరం దగ్గిరికి తీయవలసిన వాళ్ళు ఇందుమతి చుట్టాలూ, నా స్నేహితులూ!

మా అన్న చెప్పినట్టు చెయ్యటానికి తీర్మానించుకున్నాను. అతను సంఘమర్యాదలు గుర్తెరిగినవాడు. సంఘంలో పరపతి కలవాడు.

అతను నాకు సహాయం చెయ్యటానికి పూనుకోటమే నా అదృష్ట మనుకున్నాను... ఈ గొడవంతా ఇందూకు చెప్పటం దేనికీ?

తీరికగా ఉన్న రోజు మానిసి సాధ్యమైనంత త్వరలో మా అన్నగారుంటున్న ఊరు చేరాను. మా అన్నగారికి అక్కడ ఉద్యోగమయింది. మా అమ్మా నాన్నా అక్కడే ఉంటున్నారు. వాళ్ళనందర్నీ చూసి ఏడేళ్లయింది! మా అమ్మ నన్ను చూడగానే ఏడిచింది. నాకు కూడా

కళ్ళు తడి అయినై. మా నాన్న నన్ను చూడగానే "ఏమోయ్! ఇంకా మనిషి ఆకారంలోనే ఉన్నావే! పుచ్చి పురుగులు పడిపోయినా వనుకున్నాను!" అన్నాడు. మా వదినగారు నన్ను విషప్పురుగును చూసినట్లు చూడసాగింది. నాకు కష్టంవేసింది—కాని ఆవిడ తప్పేముంది?

మా అన్నయ్య నన్ను చూసి చాలా సంతోషించాడు. నా పరివర్తనకు నన్ను చాలా శ్లాఘించాడు. తను ఆకాశాన్నించి ఊడిపడ్డవాడల్లే అదొక రకమైన ధోరణిలో మాట్లాడాడు కాని నేను అణకువతో సహించాను. నిక్కి నీలగటానికి నాకు నైతికంగా ఏమి హక్కున్నది?

"పిల్ల చాలా బాగుంటుంది. ఆస్తి భాగ్యవంతులు కారు కాని చాలా పరువు మర్యాదలు గల కుటుంబం. నీకు వాళ్ళు పిల్ల నివ్వటానికి అంగీకరించటం నీ అదృష్టమేనని నిష్పక్షపాతంగా చెబుతాను!...పిల్లను సాయంకాలం చూతామాకి" అన్నాడు మా అన్నయ్య.

నాలో ఒకవిధమైన ఆందోళన ప్రారంభమయింది. ఈ పశ్చాత్తాపమూ పరివర్తనా నే ననుకున్నంత రుచికరంగా లేవు. నేను ఇంతకాలమూ బురదలో పొర్లాడి వచ్చానని నన్ను చూసిన ప్రతివాడూ నాకు జ్ఞాపకం చేస్తున్నాడు!...దీనికి నేను తల ఒగ్గి తీరాలల్లే కనిపించింది. కానీ, ఏం చేస్తామని తృప్తిపడ్డాను.

ఆ సాయంకాలం మూడు గంటలకు నేనూ మా అన్నయ్యా పిల్లను చూడటానికి వెళ్ళాం. వారిల్లు చూడగానే నా ఉత్సాహం సహం చచ్చింది. వట్టి పూరికొంప. మరీ దరిద్రులల్లే కనిపించారు. నాకు పిల్ల నివ్వటానికి అంగీకరించిన పెద్దమనిషి మమ్మల్ని చూడగానే ఎంతో వినయ విధేయతలతో "రండి, రండి దయచెయ్యండి!" అని ఒక నులక కుక్కి వాల్చాడు.

"ఇవాళ శివరామయ్యగారింట్లో తద్దినం పెట్టించి ఇప్పుడే వచ్చాను!" అన్నాడాయన మా అన్నయ్యతో. నాకు మతి పోయినట్టయింది; మా అన్నగారు నిశ్చింతగా చిరునవ్వు నవ్వటం చూశాను.

"పిల్లదేదీ?" అన్నాడు మా అన్నగారు.

"ఆఁ! ఆఁ! పిల్లది!...ఒసే, పుణ్యవతిని ఇట్లా రమ్మనవే!"

పుణ్యవతి వచ్చింది! పదేళ్ళపిల్ల, నల్లగా ఉంది; మొహాన కానీ పరిమాణం గల ఒక కాల్పుమచ్చ; మిట్టకళ్ళు; పైన వెడల్పుగా ఉండి

కిందికి కోలగావచ్చి గడ్డందగ్గిర కొనతేలిన మొహం......ఇక నే నేమీ గమనించలేక పోయినాను. మాఅన్నగారూ ఆ పురోహితుడు పెళ్లి నిశ్చయమైనట్టే మాట్లాడుతున్నారు.

నా కంతా అర్థమయింది. నేను పోగొట్టుకున్న నాగరికత ఇదీ! నా ప్రాణానికి ఈ పిల్లే అందేకత్తె! ఆ పురోహితుడు తన కూతుర్ని నా కివ్వటం నా అదృష్టం! అంతకంటె నేను ఎక్కువ కోరుతున్నానని తెలిస్తే సంఘం నిర్ఘాంత పోతుంది!

"నువ్వు కాస్సేపుంటావా? నేను కాస్త పనిమీద వెళ్ళాలి!" అన్నాను.

మా అన్నయ్య నా వంక చూసి లాలూచీగా నవ్వి, "సరే, పద! ఇంటిదగ్గిరే ఉండు, నే నిప్పుడే వస్తున్నాను!" అన్నాడు. నేను తల ఊపి బయటికివచ్చి టైము చూసుకున్నాను. నాకు తిరుగుబండి అందుతుంది......

నేను రైలులో ఎక్కగానే నే నెక్కినపెట్టె పక్కపెట్టెలో ఒకాయన బిగ్గిరగా అరవటం వినిపించింది.

"ఈ రోజుల్లో డబ్బుపెట్టి కొనుక్కోలేం దేముందండి! డబ్బున్నచోటికి నాగరికత నడిచిరాదూ? వర్తకం ఉన్నచోట బస్తీలు ఏర్పడటం లేదూ? నీతిగాఉండి డబ్బులేనివాళ్ళకు సంఘంలో ఎక్కువస్థానం ఉంటున్నదా? డబ్బుండి నీతిలేనివాళ్లకు ఎక్కువస్థానం ఉంటున్నదా?"

"అవును! నా బంధువులంతా నేను మారానని నన్ను కటాక్షించ లేదు. నేను డబ్బు సంపాదించుతున్నానని—ఒకొక్క నెల నాకు వెయ్యిరూపాయల ఆదాయంకూడా ఉంటున్నదని—మళ్లా వాత్తో చుట్టరికం కలవవచ్చారు! ఈ వెధవ లందరిచేతా నా ఇందూ అడుగులకు మడుగు లొత్తేటట్టు చేస్తాను! నా డబ్బుతో దానికి నాగరికత కలిగిస్తాను, దాన్ని నాగరికులకు మధ్యపెట్టి, సంసారి స్త్రీలందరూ దాన్ని పూసుకుని తిరిగేటట్టు చేస్తాను. నా చుట్టూఉండే సాంఘిక జీవితం దానిచుట్టూ, సూర్యుడిచుట్టూ గ్రహాలు పరిభ్రమించినట్టు పరిభ్రమించుతుంది! శాసనులకూ పేరంటానికి కూడా దానికే అగ్రతాంబూలం అవుతుంది!" అని ప్రతిజ్ఞ చేశాను.

నా ప్రతిజ్ఞ ఎంతవరకు నెరవేర్చ గలిగానో లోకం ఎరుగును!